

*Др Срђан Ђорђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0002-7005-1810*

*Прегледни научни рад
УДК: 342.738
DOI: 10.46793/UPSSXII.127DJ*

ВРЕМЕНСКА ДИМЕНЗИЈА ЗАШТИТЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ*

Резиме

Савременим законодавством Републике Србије учињен је значајан корак ка хармонизацији са решењима Европске уније у области заштите података о личности. Неколико година примене Закона о заштити података о личности већ је интензивирало праксу надлежног Повереника, што је показатељ још увек недовољног уважавања и разумевања значаја потребе доследног поштовања права на приватност. Једна од могућности избегавања поштовања овог права јесте и неправилна примена временске димензије заштите података о личности. Тако се и у овом случају време показује као битан фактор који утиче и опредељује суштину права. У раду је учињен напор да се та временска димензија представи кроз законско начело ограничења чувања података о личности уз непосредно и логичко повезивање са начелом сврхе обраде података. Оба ова начела повезује принцип законитости у процесима примене прикупљања, обраде и чувања података. Почетна повреда законитости логички утиче и на коначну карику чувања података, чиме се отвара простор за богаћење правне праксе, како домаће, тако и европске. Закључна разматрања су усмерена ка указивању на нужност благовремене и квалитетне едукације, како би правна свест свих субјеката који се баве подацима о личности допринела правној сигурности и стабилној позицији права на приватност у друштву.

Кључне речи: *податак о личности, заштита, право, време, право на приватност.*

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

1. Увод

Широка распрострањеност људских права представља једно од обележја њихове природе; распрострањеност у смислу обухвата најразличитијих сфера које извиру из људске личности, што резултира и одговарајућом реакцијом права. Динамизам развоја људских права посебно добија на свом убрзању последњих деценија и година, захваљујући све интензивнијем информационом и техничко-технолошком развоју, али и све агресивнијем упливу вештачке интелигенције у свакодневни живот појединца и друштва. Такви изазови нису мали, нити је једноставно одговорити на њих, због чега су правна наука и правна пракса у сталном напору да пронађу прихватљива регулаторна решења. С једне стране, потребно је идентификовати опасности којима тај убрзани развој прети да угрози природу, суштину и обим људских права. С друге стране, од права се не очекује да буде неоснована препрека савременом технолошком развоју. Потребно је имати у виду и специфичности односа који се успостављају између људских права и безбедносних интереса државно-правног поретка, а посебно у савременим условима вештачке интелигенције.

Назначеним сегментима конструкције друштвених односа отвара се простор за истраживање утицаја откривања података о личности на људска права, чиме се ствара основ за теоријско стандардизовање заштите људских права када су у питању подаци о личности, без обзира да ли они потичу из класичних извора или извиру из модерних система вештачке интелигенције.

Сваки податак о личности открива или указује на одређену сферу људске личности. Тако би се за људску личност могло фигуративно рећи да представља мапу мноштва података, који се могу посматрати посебно, док се њиховим умрежавањем ствара комплексан мозаик комплетне структуре личности, а на основу логичког повезивања појединачних података. У том алгоритму људске личности неће сваки податак о личности бити релевантан да захтева заштиту. Друштвено биће човека подразумева потребу да се он представи окружењу и друштвеној заједници препознатљивим идентификаторима чиме се не угрожава његова личност. Међутим, постоје подаци којима се похрањује приватна сфера човека и чува његова приватност. Тако се долази до права на приватност које може бити угрожено, повређено, али и девастирано до мере уништења неовлашћеним откривањем података о личности. Стога је нужен одговор правне цивилизације - хармонизација односа између права на приватност и откривања података о личности. Смисао права огледа се и у напору успостављања равнотеже између ове две супротстављене друштвене тежње. С једне стране, постоји стремљење појединца да очува сопствено достојанство и интегритет личности, док с друге стране, постоје оправдане и неоправдане, допуштене и недопуштене тежње друштвених субјеката да продру у простор непознатог којим се уоквирује личност. Живот појединца протиче у непрестаној борби других да сазнају скривене сфере његове личности и његовој борби да сачува себе од таквих сазнања других. Средства

којима се стичу сазнања о лицима управо јесу подаци о личности, који на крају постају откривала истине. И тако, на примерима ових ситуација спознајемо да човеку није предодређено да апсолутно овлада истином када су у питању друга лица, јер му исто може бити правом забрањено.

У ширем смислу, заштиту података о личности треба подвести под механизам заштите људских права. Податак о личности, сам по себи, довољно је осетљиве природе да представља основу за идентификацију човека, па се без података о личности не би ни сазнало за неко од његових битних обележја. А потреба за сазнањима о особинама личности човека може бити оправдана и неоправдана, допуштена и недопуштена, па правни поредак реагује креирањем посебних решења о заштити података о личности. Тако се ствара регулаторни мозаик са циљем пружања гаранција човеку да ће подаци о његовој личности бити заштићени.

Уважавајући атрактивност права на заштиту података о личности и његов све интензивнији значај за функционисање правног саобраћаја, треба запазити изражену заинтересованост и међународног и унутрашњег правног поретка за нормативно уређивање многобројних питања везаних за ово право. Уз све специфичности којима се одликује сваки појединачни унутрашњи правни поредак, приметимо да се у области права на заштиту података о личности све више преплићу и повезују међународни и унутрашњи правни пореци, уз изражену дозу утицаја који на унутрашњи правни поредак врши међународни правни поредак. Овај утицај је, и иначе, одраз свеукупног односа на релацији међународно-унутрашње право, а нарочито у области људских права, при чему ни право на заштиту података о личности не представља изузетак.

Значај овог питања препознао је и савремени српски уставотворац, тако да је сплет одредби о људским правима, посветио подацима о личности и њиховој заштити. Одредбом чл. 42. Устава Републике Србије утврђена је уставна гаранција заштите података о личности методом нормативне прокламације.¹ Свакако да овај начин уставног уређења заштите података о личности не би имао реалан правни значај, уколико би се уставно писмо задржало само на том нивоу. Зато су много значајније наредне одредбе наведеног члана Устава, којима се на озбиљнији начин пружа нормативна подршка заштити података о личности. Наиме, Уставом је регулисано да се „прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом“.² Ово је прва линија нормативне одбране података о личности и принципа њихове заштите, с обзиром да се диспозицијом уставне норме изричито прописује да се активности везане за податке о личности могу уредити само законом, што истовремено представља немогућност да се ова питања уређују подзаконским прописима. Још тврђа уставна гаранција стиже већ у следећем ставу овог члана.

¹ Чл. 42. ст. 1. Устава Републике Србије: „Зајемчена је заштита података о личности“, Сл. гласник РС, бр. 98/2006 и 115/2021.

² Одредба чл. 42. ст. 2. Устава Републике Србије.

Њиме је прописана забрана и кажњивост употребе података о личности „изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом“.³ Инсистира се на законитој сврси као основу за прикупљање података о личности, тако да је употреба тих података изван оправдане сврхе забрањена и кажњива. Ово опште правило има и изузетак који је допуштен у два случаја, а то су вођење кривичног поступка или заштита безбедности Републике Србије. Битно је запазити да је уставотворац прописао да се начин остваривања ових изузетака мора прописати законом.

Дакле, Уставом је дато овлашћење искључиво законодавцу да може уредити питања везана за податке о личности, било да је реч о њиховом прикупљању, држању, обради и коришћењу; било да је реч о употреби података о личности изван сврхе за коју су прикупљени. У овој другој ситуацији, законодавчево овлашћење је додатно ограничено уставном резервом да се то ограничење може вршити само уколико је то потребно за вођење кривичног поступка или за заштиту безбедности Републике. То значи да је уставотворац допустио додатно условљавање гаранције заштите података о личности, али само у два случаја у којима се начин нормирања препушта законодавцу.⁴ Уставни оквир заштите података о личности употпуњен је и посебном одредбом о праву лица да буде обавештено о прикупљеним подацима о својој личности, као и посебном одредбом о праву лица на судску заштиту због њихове злоупотребе.

2. Начело ограничености чувања података о личности

Тродимензионалност важења права (персоналност, територијалност и време) присутна је и у области заштите података о личности, чиме се суштински пружа подршка личности и штити њено право на приватност. Како се у овом раду не бавимо територијалном и персоналном димензијом, очито је да се интерес поклања временској димензији и њеним ограничењима. Правна регулисаност рестрикције временског периода чувања података о личности логично је наслоњена на основ и сврху њиховог прикупљања и обраде. Основ и сврха морају бити правом утврђени, уз очекивану временску рестрикцију. Када не би постојало правно регулисано временско ограничење чувања података, дошло би до злоупотребе података, што истовремено представља повреду права на приватност.

Законодавац је препознао назначене ризике и прописао правила којима се обезбеђује заштита права на приватност у области података о личности. Стога је потребно посветити одговарајућу пажњу релевантним одредбама Закона о заштити података о личности, па се на почетку сусрећемо са интересантном

³ Одредба чл. 42. ст. 3. Устава Републике Србије.

⁴ О разликама између „услова“ и „начина“ нормативног уређивања људских права видети: Ђорђевић, С., *О Митровданском уставу*, Крагујевац, 2009.

нормативном формулом у облику начела. Наиме, овим Законом је прописано постојање неколико основних начела, којима се утврђује значење одређених сегмената у области заштите података о личности. При оваквој номотехничкој и садржинској конструкцији, начела се издвајају у односу на досадашњу правничку навику третирања начела. Садржина ових законских начела одредива је у довољној мери као и законска норма, чиме се њихова природа пружа изнад општих и обавезујућих ставова и упутстава у поступку тумачења правних норми. Правна снага правила садржаних у законским начелима довољна је за санкционисање понашања која се њима супротстављају. Примена правила садржаних у законским начелима је обавезујућа, јер је њихово значење релативно лако одредиво. За разлику од тога, у досадашњој пракси нормотворца наилазимо на начела чија се примарна средствена функција огледа у процесима телеолошког тумачења правних норми. Дакле, начела Закона о заштити података о личности треба разумети тако да су она правно обавезујућа и подложна непосредној примени.

С обзиром на постављен истраживачки задатак приликом одређења теме овог рада, сасвим извесно је да начело ограничења чувања података представља централни нерв разматрања временске димензије у области заштите података о личности. Начело ограничења чувања података⁵ односи се на временски период за који се сматра да је дозвољено чување података у облику који омогућава идентификацију лица. То ће бити онај рок којим се задовољава остваривање сврхе обраде података о личности. Тај рок није егзактан у смислу темпоралности, већ везан и условљен самом сврхом обраде. Уколико је сврха обраде основ за прикупљање и обраду података о личности, испуњењем те сврхе престаје и потреба за обрадом прикупљених података о личности. То значи да, престанком сврхе, престаје потреба за обрадом и чувањем, што имплицира обавезу брисања података о личности. На тај начин се благовремено спречавају опасности од могућих злоупотреба података о личности и пружа додатна заштита праву лица на приватност. У односу на опште правило ограничености чувања података и везаности сврхом за коју су подаци прикупљени, дозвољен је изузетак у случајевима када се подаци о личности обрађују искључиво у сврхе архивирања у јавном интересу, у научне, историјске и статистичке сврхе.⁶

Препознајући потенцијалне опасности које могу настати недовољно прецизним и јасним разумевањем сврхе обраде података, законодавац је успоставио и посебно начело ограничења у односу на сврху обраде. Ово начело је уско повезано и са начелом ограничености чувања података, па га треба увек имати у виду. Законом је прописано да се подаци о личности могу прикупљати

⁵ Одредба чл. 5. ст. 1. т. 5) Закона о заштити података о личности, Сл. гласник РС, бр. 87/2018.

⁶ Одредба чл. 6. ст. 1. Закона о заштити података о личности, Сл. гласник РС, бр. 87/2018.

искључиво у сврхе које су конкретно одређене, изричите, оправдане и законите, па се такви подаци не смеју даље обрађивати на начин који није у складу са тим сврхама. У структури начела ограничења у односу на сврху обраде садржано је и начело законитости, јер сврха прикупљања података о личности мора бити предвиђена законом. Поштовање начела ограничења приликом прикупљања података истовремено подразумева ограничење већ прикупљених података у будућности. Јер, једном прикупљени и архивирани подаци у складу са постигнутом сврхом се не могу, без законског основа, обрађивати у будућности.

У односу на забрану обраде података о личности изван сврхе којом се оправдава обрада, постоје и одређени изузеци који се изражавају термином „обрада у друге сврхе“, под којом се подразумева даља обрада у сврхе архивирања у јавном интересу, на научно, историјско и статистичко истраживање. Обрада у друге сврхе подразумева ситуацију у којој је дозвољено да се врши обрада података о личности и након што је исцрпљена првобитна сврха на основу које је вршена првобитна обрада. Дакле, у редовним околностима, прва обрада података је условљена утврђеном законитом сврхом; након што се испуни та сврха, престаје и основ за даљу обраду података, јер се обрада података завршава онда када се испуни сврха због које је и дошло до обраде. Али, у случају изузетка, и након што је испуњена сврха, може се даље наставити са обрадом података, уз поштовање одређених стриктних правила. Инсистирањем на поштовању тих правила обезбеђује се сигурност лица на које се подаци о личности односе. Да би друга, нова сврха за даљу обраду података била допуштена, потребно је да се испуне одређени услови. Прво се пред руковоцем прикупљених података поставља задатак да оцени да ли је друга сврха обраде у складу са сврхом обраде за коју су ти подаци прикупљени, а то се чини провером одређених чињеница, као што су: веза између прве и друге сврхе, околности у којима су подаци прикупљени, природа података, могуће последице даље обраде, примена одговарајућих мера заштите. У сваком случају, прикупљање података о личности увек је условљено постојањем законски оправдане сврхе обраде тих података, тако да није допуштено прикупљати податке о личности, уколико претходно не постоји прихватљива сврха. Паушално прикупљање података о личности да би се тек накнадно одредила сврха за коју се прикупљају и сврха обраде, представља грубу повреду законитости поступања лица која прикупљају и обрађују податке.

3. Пракса Повереника

Свакако да нам је за обраду предметног проблема овог рада посебно занимљива правна пракса, која извире из деловања Повереника. Јер, она је најпрецизнија и најпедантнија за правилно разумевање значаја временског ограничења чувања података о личности. Како због примарне непосредне примене Закона о заштити података о личности, тако и због свакодневне и

богате праксе која настаје као резултат остваривања надлежности Повереника. Ова пракса доприноси правилном овладавању логиком људских права, а конкретно, овладавању логичке везе која се успоставља између временске димензије заштите података о личности и других, појединачних људских права. Држећи се планираног обима, у овом раду износимо два занимљива случаја из богате Повереникове праксе.

Уважавајући сву осетљивост података о личности који се прикупљају, обрађују и чувају у јавном интересу у кривично-правној области друштвених односа, за почетак истичемо један асполвирани случај из праксе Повереника. Суштина предметног случаја би се могла свести на став о брисању података када више нису неопходни за остваривање сврхе због које су прикупљени или на други начин обрађивани. Наиме, десило се да је против једног лица била поднета кривична пријава и покренут кривични поступак пред судом, који је обустављен 2018. године. Али, „и након правноснажног обустављања кривичног поступка Руковалац није ажурирао податке у оперативно-криминалистичкој збирци, због чега притужила није била у могућности да упише курс за полицијску обуку у оквиру Центра за основну полицијску обуку.“⁷ Лице се обратило Руковаоцу 2022. године са захтевом да се избришу подаци о њој који се овим поводом налазе у бази евиденције Руковаоца, уз навођење да је кривични поступак против ње правноснажно обустављен, те да није осуђена. На овај захтев, Руковалац је доставио обавештење „да је у оперативно-криминалистичкој збирци евидентирана кривична пријава под бројем... у погледу које није евидентиран исход поступка. Указано је и да у складу са чл. 41. Закона о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова Руковалац води евиденције и обрађује податке о лицима за које постоје основи сумње да су извршила кривична дела, да такви подаци представљају тајне податке и да се чувају трајно, те да се из тих разлога не може удовољити захтеву за брисање података.“⁸ При томе, Руковалац се позвао на Закон о евиденцијама и обради података врло рестриктивним, догматским приступом, држећи се искључиво одредбе једног члана, без вођења рачуна о потреби нормативног приступа приликом примене релевантних прописа. У конкретном случају, Повереник је приметио да је Руковалац превидео одредбу члана истог Закона, којим је прописана могућност брисања података и пре истека рока у ситуацији када се утврди да су престали разлози због којих је податак о личности унет у одговарајуће евиденције. Такође, није имао у виду ни одредбе Закона о заштити података о личности, а није узео у обзир ни Конвенцију о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података.⁹

⁷ Из образложења акта Повереника бр. 072-16-1144/2022-06 од 14.03.2023. године.

⁸ Исто.

⁹ Ратификација ове конвенције у нашој држави извршена је Законом о потврђивању Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података, Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 1/92, Сл. лист СЦГ –

Пажљивом и детаљном анализом предметног случаја, Повереник је с правом заузео став да је дошло до повреде права лица на заштиту података о личности. У процесу анализе, изваган је интереса Руковаоца да чува податке о лицу у оперативно-криминалистичкој збирци против кога је поднета кривична пријава због постојања основа сумње да је извршило кривично дело, а у сврху расветљавања кривичног дела. Овом интересу Руковаоца супротставља се „заштитни бедем“ људских права, који може бити несразмерно и неоправдано пробијен, уколико би интерес Руковаоца био доминантан. У том правном вагању, Повереник се позвао и на Препоруку Р (87) 15 Комитета министара Савета Европе државама чланицама,¹⁰ које регулишу употребу личних података у полицијском сектору. И ове препоруке се налазе на линији односа између сврхе као оправданог основа и разлога прикупљања података о личности и ограничења временског трајања чувања података. То значи да Комитет министара Савета Европе препоручује да нема оправдања за чување података о личности уколико је престала сврха због које су ти подаци и прикупљени.

Треба истаћи да је, поводом овог предмета, Министарство унутрашњих послова поднело тужбу Управном суду, оспоравајући Поверениково решење. Управни суд је донео пресуду којом је одбио тужбу као неосновану и тиме додатно оправдао законитост Поверениковог поступања.¹¹

Представљене цртице конкретног случаја већ указују на опасности које може изазвати неосновано и неоправдано временско чување прикупљених података о личности, тако да постоји читав низ повреда више људских права: право на заштиту података о личности, право на приватност, правна сигурност, право на образовање (лицу је онемогућена полицијска обука), право на рад, право на једнакост, односно забрана дискриминације, претпоставка невиности.

А ево и једног случаја из Повереникове праксе, који се непосредно односи на високошколске установе и ситуације везане за спровођење процедуре пријема у радни однос наставног особља, због чега је факултету Повереник изрекао меру опомене. У овом случају ради се о избору асистента, али је за нас значајније уочити стандард законитог поступања надлежних органа у области заштите података о личности када је реч о избору у наставна звања. Вршећи ванредни канцеларијски инспекцијски надзор, Повереник је уочио да је Извештај надлежне комисије о кандидатима пријављеним на конкурс за избор асистента био доступан јавности и након истека прописаног рока који служи за увид јавности о кандидатима и предлозима комисије. На ову ситуацију указао је један од кандидата који се пријавио на конкурс, сматрајући да је тиме дошло

Међународни уговори, бр. 11/2005 – др. Закон, Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 98/2008 – др. Закон и 12/2010.

¹⁰ Овим Препорукама регулишу се употребе личних података у полицијском сектору

¹¹ Пресуда Управног суда 16 У 989/21 од 17.11.2023. године.

до повреде његових права. Јер, подаци о личности пријављених кандидата су остали доступни и након истека рока за увид јавности, који је утврђен статутом факултета.

На тај начин је дошло до повреде законске одредбе којом је прописано да се подаци о личности морају чувати „у облику који омогућава идентификацију лица само у року који је неопходан за остваривање сврхе обраде („ограничење чувања“)“.¹² Током спроведеног надзора Повереник је утврдио да је протеклом рока од 15 дана од дана објављивања извештаја о избору у звање асистента остварена сврха обраде података о личности, као и да „Руководилац даљим чињењем доступним документа „Извештај“ у описаном облику у коме су садржани подаци о личности кандидата, односно непримењивањем одговарајућих мера заштите, конкретно псеудонимизације податка о личности кандидата, повређује како... начело „ограничење чувања“, тако и одредбе чл. 6. ст. 2. тач. 5) ЗЗПЈЛ када обраду врши у друге сврхе.“¹³

Поводом изречене опомене Повереника у овом случају намеће нам се и додатно размишљање на ову тему. Да ли став из образложења Поверениковог акта треба разумети тако да временско ограничење чувања података представља обавезу за универзитете и факултете на начин да се аутоматски, након истека рока за увид јавности ови извештаји морају уклањати са интернет странице, односно могу бити задржани уз примену одговарајућих мера заштите (псеудонимизација података о личности кандидата)? Уколико не постоји таква обавеза, онда се до сазнања о повреди закона може доћи само на основу представке лица које сматра да су му повређена права зато што је истеком рока јавности испуњена сврха због које су прикупљени, обрађени и чувани подаци о личности. Евентуалну упитаност о томе да ли треба раздвајати позицију кандидата за кога је комисија сачинила негативан извештај у односу на кандидата са позитивним извештајем, разрешава Повереников став изнет у изреченој опомени, јер се он односи на податке о личности о пет лица која су конкурисала, без разлике поводом коначног предлога комисије у извештају.¹⁴

Тумачењем релевантних законских одредби уз подршку ставова Повереника, чини се неспорним да универзитети и факултети имају обавезу заштите података о личности у смислу ограничења чувања података из извештаја о изборима у звање, а након истека рока за увид јавности у представљене извештаје. Јер, сврха прикупљених и обрађених података приликом писања извештаја о избору у звање се исцрпљује истеком прописаног рока за увид јавности. Истеком овог рока престаје и правни основ за даље чување и чињење доступним података о лицима која су се пријавила на конкурс за избор у наставно звање.

¹² Одредба чл. 5. ст. 1. т. 5) Закона о заштити података о личности.

¹³ Акт Повереника број: 072-04-296/2021-07 од 09.02.2022.године.

¹⁴ Исто.

Међутим, оваквом становишту делимично се супротставља постојећа пракса понашања универзитета и факултета у Србији. Прегледом интернет страница високошколских установа може се уочити да постоје универзитети и факултети на чијим су сајтовима извештаји о избору у звање доступни јавности и након истека прописаног рока. Интересантно је приметити да се до података о лицима која су конкурисала за избор у звање на високошколским установама може доћи и у случајевима примене принципа максималне јавности рада органа који доносе одлуке о предложеним извештајима. Јер, у случајевима потпуне отворености рада седница надлежних стручних већа која одлучују о избору у наставничка звања доцент и ванредни професор и рад сената универзитета који одлучује о избору у звање редовни професор и одлучује по жалбама на одлуке стручних већа, подаци о кандидатима су доступни јавности. То значи да широка јавност може доћи у посед података о лицима која су конкурисала за избор у наставничка звања, а који су садржани у извештајима за које је истекао рок за увид јавности. Свакако да сврха тих података садржаних у извештајима није испуњена све док се не донесе одлука надлежног органа (стручног већа, односно сената универзитета) поводом покренуте процедуре избора у звање.

Међутим, и након тога, уколико извештаји са свим подацима остану потпуно транспарентни на интернет страницама високошколских установа у оквиру материјала за седнице органа и тела, увек постоји опасност од потенцијалне злоупотребе права на заштиту података о личности, уколико они нису благовремено уклоњени или на адекватан начин анонимизовани.

4. Закључак

Динамизам развоја људских права приказује богатство друштвеног живота и напоре правног поретка да их регулише на начин који омогућава и обезбеђује човекову слободу. Ови напори нарочито долазе до изражаја последњих деценија и година, с обзиром на велике изазове које пред право постављају изазови интензивне комуникације и ширења многобројних података. Зато је на мапи живописне личности неопходно таргетирати податке о њој и посветити им одговарајућу пажњу.

Један од проблема са којим се све чешће сусрећемо у свакодневном животу и пракси примене релевантних правних одредби јесте и проблем односа између времена и података о личности. Временска димензија као фактор опредељења права присутна је и у области заштите података о личности, па се може закључити да време штити назначено људско право. Приликом примене релевантних законских одредаба којима се регулише временска ограниченост чувања података о личности, потребно је водити рачуна да та примена буде правилна. У супротном, временски недоследним и неправилним чувањем података о личности долази до грубе повреде суштине прикупљених и обрађених података о личности. Сходно логици ланца

непоштовања људских права, ова повреда се онда преноси и на ширу контуру људских права повредом права на приватност.

Поведа заштите података о личности на основу неодговарајућег поштовања временског ограничења чувања прикупљених и обрађених података о личности имплицира могуће повреде многих других појединачних људских права, као што су, на пример, право на рад, право на образовање, право на једнакост (забрана дискриминације), поштовање претпоставке невиности и др. И то је веома битан додатан разлог који нас наводи да се увек мора водити рачуна о пажљивом односу према времену чувања података о личности.

Неодговорна и незаконита примена релевантних одредби о ограничениости чувања података о личности често може бити резултат недовољног познавања правних прописа, односно, не мора постојати зла намера да се неком лицу нанесе штета повредом заштите података о његовој личности. Зато је неопходно да одговорна лица за прикупљање, обраду и чување података о личности буду стручно оспособљена за разумевање суштине предметног проблема.

Без адекватне едукације не може се ни очекивати потпуно овладавање концептом заштите података о личности, што у пракси може створити озбиљне проблеме са становишта заштите људских права. Сасвим очекивано, потребу за оваквом едукацијом најпре препознају установе правничког образовања, с обзиром да се садржина њихових студијских програма огледа у изучавању и анализи мноштва правних решења, а тиме и оних из области правне заштите података о личности. И чини се оправданим очекивање да ће резултати правничког образовања допринети квалитету заштите података о личности. Но, имајући у виду широки простор примене података о личности у друштвеном животу, приметно је постојање потребе да се та едукација прошири и на друге професије, осим правничке.

*Srdan Đorđević, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

TIME DIMENSION OF PERSONAL DATA PROTECTION

Summary

The modern legislation of the Republic of Serbia has taken a significant step towards harmonization with the solutions of the European Union in the field of personal data protection. Several years of implementation of the Personal Data

Protection Act have already intensified the practice of the competent Commissioner, which is an indicator of still insufficient appreciation and understanding the importance of the need to consistently respect the right to privacy. One of the possibility of avoiding the observance of this right is also the improper application of time dimensions of personal data protection. So in this case too, the time is shown as an important factor that affects and determines the essence of law. In this scientific paper, an effort was made to the time dimension presented through the legal principle of data storage limitations persons with a direct and logical connection with the principle of the purpose of data processing. Both of these principles are linked by the principle of legality in the application processes of collection, processing and storage data. The initial violation of legality logically also affects the final link of custody data, which opens up space for the enrichment of legal practice, both domestic and European. The concluding considerations are aimed at pointing out the necessity of timely and quality education, so that the legal awareness of all entities that deal with data on personalities contributed to legal certainty and the stable position of the right to privacy in society.

Key words: personal data, protection, right, time, right to privacy.

Литература

- Ђорђевић, С., *О Митровданском уставу*, Крагујевац, 2009.
Устав Републике Србије, Сл. гласник РС, бр. 83/2006.
Закон о заштити података о личности, Сл. гласник РС, бр. 87/2018.
Закон о потврђивању Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података, Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 1/92, „Сл. лист СЦГ – Међународни уговори, бр. 11/2005 – др. Закон, Сл. гласник РС – Међународни уговори, бр. 98/2008 – др. Закон и 12/2010.
Акт Повереника бр. 072-16-1144/2022-06 од 14.03.2023. године.
Акт Повереника број: 072-04-296/2021-07 од 09.02.2022.године.
Пресуда Управног суда 16 У 989/21 од 17.11.2023. године.